

GALESIA

1 ¹E Pol. Yesus Kristus na e qariñbej deqa e aqa anjam mare mare laqnum. Mandam tamo bei na e qariñbosai. Tamo bei na e wau ebosai dego. Yesus Kristus nanği Abu Qotei agi Kristus subq na tigeltej qaji wo nanği aiyel na e wau ebeb. ²Kristen was kalil sawa endia unub qaji nanği e ti ombla na anjam endi neñgrenyosim ningi Galesia sawaq dia Yesus aqa ñam qa korooqnsib loueqnub qaji ningi qa qariñyonum.

³Es was qu, gago Abu Qotei nanği Tamo Koba Yesus Kristus wo nanği aiyel ningi qa are boleinjrimqa ningi lawo na soqniye. ⁴Kristus a gago Abu Qotei aqa areqalo dauryosiq deqa a gago une kobotqa marsiqa aqa segi ñambile uratosiq moiej. A na iga eleñamqa iga mandam qa kumbra uge kalil uratqajqa deqa marsiq iga qa moiej. ⁵Deqa iga Qotei aqa ñam bati gaigai soqtoqnqom. Bole.

Anjam bole qujai segi unu. Anjam bole bei saiqoji

⁶Kristus a ningi qa are tulañ boleiyey aqa kumbra dena Qotei na ningi aqa segi tamo ungasari sqa marsiq metñgej. Ariya ningi olo urur Qotei qoreiyosib Kristus aqa anjam bole dauryqa uratosib olo anjam bei dauryeqnub. E nungo kumbra deqa tulañ prugugetonum. ⁷Ariya anjam bole bei saiqoji. Sai bolesai. Tamo qudei nanği nungo areqalo niñaqyetñgwa wauoqnsib deqa nanği Kristus aqa anjam bole di olo bulbulyeqnub. ⁸Deqa ningi quiyey. Iga na kio lañ angro bei na kio Kristus aqa anjam bole iga nami ningi merñgoqnem qaji di olo bulbulyosim anjam bei merñgwas di Qotei na tamo di ojsim ñamyuoq waiyeme. ⁹Iga anjam di nami marem. E olo marqai. Tamo bei na Kristus aqa anjam bole iga nami ningi merñgoqnem qaji di olo bulbulyosim anjam bei merñgwas di Qotei na tamo di ojsim ñamyuoq waiyeme.

¹⁰Ningi kiersib are qaleqnub? E anjam endi neñgrenyonum di mandam tamo nanği e qa boleqajqa kio Qotei a e qa boleqajqa kio deqa neñgrenyonum e? Mandam tamo nanği e qa boleqajqa deqa e waueqnum e? Ningi quiyey. Mandam tamo nanği e qa boleqajqa deqa e waueqnum qamu e Kristus aqa wau tamo bolesai qamu.

Qotei a segi na Pol giltej

¹¹O was qu, e bole merngonum. Kristus aqa anjam bole e nami ningi merngoqnem qaji di tamo bei na babtosai. ¹²E anjam di tamo bei aqa banq dena osai. Tamo bei na e osorbosai dego. Yesus Kristus a segi na anjam bole di babtosiq osorbej.

¹³Ningi ijo kumbra uge e nami yoqnem qaji deqa quoqneb. Ningi qalie, e Juda nanjo kumbra singila na dauryoqnsim deqa e na Qotei aqa tamo ungasari nanji ugeugeinjroqnem. Osim e nanji torei padaltnjrqajqa singila na wauoqnem. ¹⁴E ijo moma nanjo kumbra kalil dauryqajqa tulan singilaoqnem. Ijo kumbra dena e na ijo kadoi nanji tulan bunjnroqnem. Ijo kadoi nanji agi Juda tamo nanji.

¹⁵Ariya nami e nambabosaisonamqa Qotei na e giltbosiqa a e qa are boleiyosiq metbej. ¹⁶Osiqa bati a nami atej qaji di brantonaqa a na aqa Njiri Yesus e osorbej. Yim e na aqa anjam bole osiy giloqnsiy tamo ungasari sawa bei beiq di unub qaji nanji minjre minjre laqajqa deqa. Onaqa bati di e na tamo qudei nanji endegsi nenemnjrosaiqnem, “Yesus a tamo kiero?” o “E Yesus aqa anjam kiersi palontoqnai?” Qotei a segi na e giltbej deqa e tamo qudei nanji degsi nenemnjrosaiqnem. ¹⁷E Jerusalem gilosai dego. Yesus aqa anjam maro tamo Qotei na nami giltnjrej qaji nanji Jerusalem di soqneb bati deqa e nanji unjrqaqqa gilosai. E Arebia sawaq gilsim di soqnem. Sosim olo bunuqna e puluosim Damaskus qureq aiem. ¹⁸Ariya wausau qalub koboonaqa e Pita segi unqajqa Jerusalem gilem. Gilsim bati 15 Pita ombla soqnem. ¹⁹E Jerusalem di soqnem bati di e Yesus aqa anjam maro tamo bei unosai. E Tamo Koba Yesus aqa aube Jems a segi unem. ²⁰Ijo anjam e na nenjrenyonum qaji endi anjam bole. E Qotei aqa namgalaq di anjam bole merngonum. E ningi gisanjosai.

²¹Ariya bunuqna e Jerusalem olo uratosim Siria sawa ti Silisia sawa ti deq gilem. Gilsim di laqnem. ²²Ariya bati deqa Kristus aqa tamo ungasari Judia sawaq di soqneb qaji nanji ijo ulatamu poinjrosaisoqnej. ²³Nanji e qa anjam segi endegsi quoqneb, “Pol a nami iga Kristen tamo ungasari padaltgwa laqnej. Ariya bini anjam a nami ugeugeiyqa wauoqnej qaji di a olo palontoqnsiq laqnu.” ²⁴O was qu, Qotei na e are bulyetbej anjam di nanji quoqnsib deqa nanji tulan areboleboleinjrnaqa Qotei aqa nam soqtoqneb.

Kristen qate kokba nanji Pol koba na areqalo qujai ti soqneb

2 ¹Ariya wausau 14 koboonaqa e olo Jerusalem aiem. E Barnabas ombla aioqnsim Taitus dego osi aiem. ²Qotei a segi na merbej deqa e Jerusalem aiem. Ariya e Jerusalem di sosimqa e Kristen nanjo gate nanji segi koba na anjam maroqnem. E sawa bei beiq dia laqnsimqa

Kristus aqa anjam bole palontoqnem ijo wau di ubtsim minjrem. E tamo laņa laņaj nanņi minjrosai. Di kiyaqqa? Wau e nami yoqnsim agi bini yeqnum qaji di laņa ulonjo uge. ³Bati deqa Taitus a e ombla soqnej. Taitus a Grik qaji tamo. Ariya Kristen gate nanņi e na Taitus osiy muluņ waiyqa merbosai. ⁴Bole, Kristen tamo qudei nanņi uli na gago koro miligiq aieb. Nanņi Kristen tamo bolesai. Nanņi gisaņ tamo. Nami iga dal anjam aqa sorgomq di soqnem bati deqa Kristus Yesus a na iga olo eleņej deqa dal anjam na iga olo taqatgosai. Ariya tamo nanņi di gago kumbra di lumu na unqajqa deqa gago koro miligiq aieb. Nanņi na iga olo osib dal anjam aqa sorgomq di atqajqa deqa are qalsib gago koro miligiq aieb. ⁵Aisib nanņi na iga mergeb, “Niņgi na Taitus osib muluņ waiyiye.” Onaqa iga nanņo anjam di quetnjrosai. Nanņi Kristus aqa anjam bole olo bulbulyaib deqa iga na nanņi saidnjrem. Yim niņgi Kristus aqa anjam bole siņgila na ojsib gaigai dauryqajqa deqa.

⁶Tamo qudei nanņi Kristen gate kokba. Nanņi ñam ti. Ariya ijo areqalo agiende. Nanņi gate kokba kio sai kio di laņa. Qotei a tamo nanņo ñam qa are qalosaieqnu. Ariya e na tamo ñam ti nanņi di ijo wau ubtsim minjrnmaq nanņi mareb, “Di kere.” Nanņi olo anjam bei e merbosai. ⁷Pita aqa wau agiende. A Juda nanņo ambleq di wauoqnsiqqa Kristus aqa anjam bole nanņi minjre minjre laqnu. Qotei na wau di Pita yej. Dego kere e dego wau ti. Ijo wau agi e na tamo unņasari sawa bei beiq di unub qaji nanņo ambleq di wauoqnsimqqa Kristus aqa anjam bole nanņi minjre minjre laqnum. Wau di Qotei na e ebej. Tamo ñam ti nanņi degsib unsib ariya nanņi e kamba olo anjam bei merbosai. ⁸Od, Qotei na Pita siņgila yej deqa a Juda tamo muluņ uneqnub qaji nanņo ambleq di wauoqnsiqqa Kristus aqa anjam bole minjre minjre laqnu. Dego kere Qotei na e dego siņgila ebej deqa e sawa bei bei qaji tamo nanņo ambleq di wauoqnsimqqa Kristus aqa anjam bole minjre minjre laqnum. ⁹Tamo unņasari nanņi mareqnu, Jems na Pita na Jon na nanņi qalub Kristen nanņo gate kokba. Ariya nanņi qalub qalieeb, Qotei a e qa are boleiyosiq wau ebej. Deqa nanņi aqo Barnabas wo gago baņ ojsib mergeb, “Niņgi gago Kristen was bole.” Osib nanņi iga ti areqalo qujaitosim anjam endegsi keretem, aqo Barnabas wo sawa bei beiq dia Qotei aqa wau yoqnoqom. Ariya nanņi Juda nanņo ambleq di wauoqnaqab. ¹⁰Osib nanņi anjam qujai segi aqo aiyel endegsib mergeb, “Gago ambleq endia Kristen tamo qudei nanņi iņgi iņgi tulaņ saiqoji unub. Deqa niņgi nanņi qa are walņgaiq. Niņgi nanņi dego aqaryainjroqniye.” Onaqa iga nanņi odnjrem. Di kiyaqqa? Iga nami tamo iņgi iņgi saiqoji unub qaji nanņi aqaryainjrqaqqa are koba soqnej agi bini degsim unum.

Pol na Pita aqa kumbra uge babtej

¹¹Ariya bunuqna Pita a Antiok qureq bonaqa e aqa ulatamuq di a niņintem. Di kiyaqqa? A kumbra uge yej deqa.

¹² Aqa kumbra uge agiende. Jems a na Juda Kristen tamo qudei mulun aiaqja siŋgilaoneb qaji nanŋi qariŋjrnaqa nanŋi Antiok beb. Ariya nanŋi bosaisonabqa Pita a sawa bei bei qaji tamo nanŋi koba na ingi uyoqneb. Ariya nanŋi bonabqa Pita a nanŋi qa ulaosiq deqa a sawa bei bei qaji tamo nanŋi olo tututnjrej. ¹³ Onaqa Juda Kristen qudei nanŋi dego Pita koba na ulaosib gisaŋ kumbra di yeb. Yonabqa bunuqna Barnabas a nanŋo kumbra di unsiq a dego nanŋi daurnjrnsiq gisaŋ kumbra di yej. ¹⁴ Nanŋi Kristus aqa anjam bole degsib ugetonabqa e unsimqa nanŋo ŋamgalaq dia Pita endegsi minjem, “Ni Juda tamo. Ariya ni sawa bei bei qaji tamo nanŋi bulosim nanŋo kumbra dauryeqnum. Ni Juda nanŋo kumbra dauryosaieqnum. Di ni kere degyeqnum. Ariya kiyaaq ni olo sawa bei bei qaji tamo nanŋi Juda nanŋo kumbra dauryqajqa minjreqnum?”

**Tamo a Yesus qa aqa areqalo siŋgilatqas di Qotei
na a tamo bole une saiqoji qa minjqas**

¹⁵ Bole, iga Juda tamo. Iga degsi ŋambabem. Iga sawa bei bei qaji tamo sai. Agi sawa bei bei qaji tamo nanŋi uneq di laqnum. Iga tamo deqaji sai. ¹⁶ Ariya iga qalieonum, tamo nanŋi Moses aqa dal anjam dauryqab dena Qotei na nanŋi tamo bole une saiqoji qa minjrqasai. Tamo nanŋi Kristus Yesus qa nanŋo areqalo siŋgilatqab gam dena qujai Qotei na nanŋi tamo bole une saiqoji qa minjrqas. Iga dego Kristus Yesus qa gago areqalo siŋgilateqnum. Di kiyaaq? Iga qalie, gam dena qujai Qotei na iga tamo bole une saiqoji qa mergwas. Iga dal anjam dauryqom gam dena sai. Di kiyaaq? Tamo bei a dal anjam dauryqas Qotei a deqa are qalsim a tamo bole une saiqoji qa minjqasai. Sai bolesai. ¹⁷ Ariya iga Kristus qa gago areqalo siŋgilateqnum gam dena iga Qotei aqa ŋamgalaq di tamo bole une saiqoji unum. Deqa tamo qudei nanŋi iga endegsib mergwab, “Ningi sawa bei bei qaji tamo nanŋi bulosib deqa nŋi une ti unub.” Nanŋi iga degsib mergibqa iga kamba endegsi minjrqasai, “Od, Kristus na iga uneq breigej unum.” Iga degsi minjrqasai. ¹⁸ E dal anjam aqa sorgomq di sqa uratosiy ariya bunuqna e puluosiy dal anjam aqa sorgomq di olo sqai di ijo kumbra dena e une atonum. ¹⁹ Ariya dal anjam a na e moio qa gamq di waibej. Osiaq e moiotbej. Gam dena e bini Qotei ombla ŋambile unum. E Kristus ombla na ŋamburbasq di gainosim moiem. ²⁰ Osim e olo ŋambile bunuj em. Ariya ŋambile di ijo segi ŋambile sai. Kristus a segi ijo are miligiq di ŋambile unu. Deqa bini kumbra kalil e mandamq endi yeqnum qaji di e Qotei aqa Ŋiri qa ijo areqalo siŋgilatqas yeqnum. Agi Qotei aqa Ŋiri a na e tulaŋ qalaqalaibosiq deqa a aqa segi ŋambile uratosiq e qa moiej. ²¹ Qotei a iga qa are tulaŋ boleiyey aqa kumbra di e ugeugeiyqasai. Iga Moses aqa dal anjam dauryqom gam dena iga Qotei aqa ŋamgalaq di tamo bole une saiqoji so qamu Kristus a laŋa moiej qamu.

**Pol a dal anjam dauryqajqa ti Kristus qa gago
areqalo singilatqajqa ti deqa anjam marej**

3 ¹O Galesia tamo, ningi tulan nanari. Iga nami ningi Yesus Kristus osorngem. Kumbra dena ningi a namburbasq di gainesonaq unobuleb. Ariya tamo yai na nungo areqalo olo niñaqyetngej deqa ningi Kristus aqa anjam olo urateqnu? ²Ijo nenem qujai agiende. Ningi gam kie na Qotei aqa Mondor eb? Ningi dal anjam dauryeb gam dena Mondor eb kio ningi Kristus aqa anjam bole qusib a qa nungo areqalo singilateb gam dena ningi Mondor eb kio? ³Ningi nanarionub e? Ningi nami Mondor aqa singila na walweloqneb. Ariya bini ningi olo nungo segi singila na walweleqnu e? ⁴Gulube kalil nami ningi qa boqneb qaji di ningi laja qoboiyoqneb e? E are qalonum, ningi laja qoboiyosai. ⁵Qotei a na aqa Mondor ningi engej deqa a nungo ambleq di manwa kokba babteleqnu. A kiyaaq degyeqnu? Ningi dal anjam dauryeqnu a deqa are qalsiq degyeqnu kio ningi Kristus aqa anjam bole qusib a qa nungo areqalo singilateb a deqa are qalsiq degyeqnu kio? Ningi segi mariye.

⁶Qotei aqa anjam bei nami endegsib nengrenyeb unu, “Abraham a Qotei qa aqa areqalo singilatej deqa Qotei na a tamo bole une saiqoji qa minjej.” ⁷Deqa was qu, ningi endegsi poingem. Tamo nanngi Kristus qa nanngo areqalo singilateqnu qaji nanngi segi Abraham aqa angro tintin sqab. ⁸Nami Qotei a endegsi qalieej, bunuqna sawa bei bei qaji tamo nanngi Kristus aqa anjam bole qusib nanngo areqaloq di singilatibqa gam dena Qotei na nanngi tamo bole une saiqoji qa minjrqas. Qotei a degsi qalieosiq deqa a Kristus aqa anjam bole di palontosiq Abraham minjej. Agi Qotei aqa anjam bei nami endegsib nengrenyeb unu, “O Abraham, ino leŋ nanngoq dena e na sawa bei bei qaji tamo ungasari nanngi kumbra bole enjrqai.” ⁹Abraham a Qotei qa aqa areqalo singilatej deqa Qotei na a kumbra boledamu yej. Dego kere Qotei na tamo ungasari kalil Kristus qa nanngo areqalo singilateqnu qaji nanngi dego kumbra boledamu enjrqas. ¹⁰Ariya tamo qudei nanngi endegsib are qaleqnu, “Iga dal anjam dauryqom gam dena iga Qotei aqa nãngalaq di tamo bole une saiqoji sqom.” O was qu, tamo nanngi di Qotei na padaltjrqas. Di kiyaaq? Qotei aqa anjam bei nami endegsib nengrenyeb unu, “Tamo bei a Qotei aqa dal anjam kalil nengrenq di unu qaji di dauryekritosim ariya qujai bole qujai grotqas di Qotei na a padaltqas.” ¹¹Olo Qotei aqa anjam bei dego endegsib nengrenyeb unu, “Tamo nanngi Qotei qa nanngo areqalo singilatqab gam dena qujai a na nanngi tamo bole une saiqoji qa minjrqas. Yim nanngi nãmbile gaigai sqab.” Anjam dena iga qalieonum, tamo nanngi dal anjam dauryqab gam dena Qotei na nanngi tamo bole une saiqoji qa minjrqasai. ¹²Dal anjam dauryqajqa kumbra ti Qotei qa gago areqalo singilatqajqa kumbra ti di ombla kerekere sai. Nanngi utru segi segi. Agi

Qotei aqa anjam bei nami endegsib nengrenyeb unu, “Tamo a dal anjam kalil torei dauryekritosim di a nambile sqas.”

¹³Ariya dal anjam a marqo, iga dal anjam kalil torei dauryqasai di Qotei na iga tamo uge qa marsim padaltgwas. Ariya Kristus a na iga aqaryaigwa marsiq deqa a gago sawa osiqa a segi Qotei aqa njamgalaq di tamo uge bulosiqa iga qa padalej. Agi Qotei aqa anjam bei nami endegsib nengrenyeb unu, “Tamo kalil naman goge di gainjunub qaji nanqi di Qotei na tamo uge qa marsim padaltnjqas.” ¹⁴Qotei a nami Abraham kumbra bole yej deqa a olo sawa bei bei qaji tamo ungasari nanqi dego kumbra bole enjqra marej. Marsiq deqa bini a Kristus Yesus aqa wau na sawa bei bei qaji tamo ungasari nanqi kumbra bole enjqreanu. Deqa iga Kristus qa gago areqalo singilatqom di iga Qotei aqa Mondor oqom. Agi Mondor di Qotei a nami iga egwa marej.

Dal anjam na Qotei aqa anjam nami Abraham ombla qoseb qaji di taqal waiyqa keresai

¹⁵O was qu, e mandam tamo nanjo kumbra qa ninqi endegsi merngwai. Tamo bei a moiqa osimqa aqa angro nanqi qa are qalsim aqa nro kalil nanjo banq di uratqa osim deqa a anjam bei nengrenyosim di nanjo banq di uratqas. Deqa aqa anjam nengrenyqo qaji di tamo bei na olo taqal atqa keresai. Anjam bunuj bei dego olo totoryosim nengrenyqqa keresai. ¹⁶Ariya Qotei aqa kumbra bole mondoŋ brantqas qaji a deqa nami anjam marsiq singilatej. Anjam di a na Abraham aqa moma bei wo minjrej. A Abraham aqa moma gargekoba nanqi minjrosai. A aqa moma qujai segi minjej. Anjam di agi nengrenq di unu. Aqa moma qujai di agi Kristus. ¹⁷O was qu, ijo anjam di aqa utru agiende. Qotei a nami Abraham ombla anjam qoseb. Onaqa wausau 430 koboonaqa dal anjam brantej. Ariya dal anjam dena Qotei aqa anjam nami Abraham ombla qoseb qaji di taqal waiyqa keresai. Qotei a nami ingi bole bole di iga lanja egwa marej. Aqa anjam di dal anjam na gentqa keresai. ¹⁸Ariya iga dal anjam dauryqom gam dena iga ingi bole bole di onum qamu Qotei na iga lanja egwa keresai qamu. Ariya iga qalieonum, Qotei a ingi bole bole di Abraham lanja yqa minjej. ¹⁹A lanja yqa minjej deqa a bunuqna kiyayaq olo dal anjam atej? E marqai. A gago une boleq atqa osiq deqa dal anjam atej. A endegsi are qalej. Dal anjam a soqnim bati deqa Abraham aqa moma qujai a qa nami marej qaji di brantqas. A deqa are qalsiq dal anjam atej. Dal anjam di Qotei na aqa lan angro nanqi enjrnaqa Moses a Qotei ti Israel nanqi ti nanjo ambleq di tigelesonaqa lan angro nanqi dena dal anjam di palontosib Moses minjnabqa a na kamba iga egej. ²⁰Ariya tamo qujai a wau bei yqa osimqa a na amble qaji tamo bei wau di yqa keresai. Ariya Qotei a segi qujai unu. Deqa a segi qujai na ingi bole bole nami iga egwa marej qaji di olo egwas.

Dal anjam a gago abu bul sosiqa iga Kristus aqa areq joqsi gilej

²¹E endegsi marqai kio? Dal anjam a na iŋgi bole bole Qotei a nami iga egwa marej qaji di jeuteqnu. E degsi marqasai. Qotei na dal anjam bei iga ŋambile egwajqa di egej qamu iga dal anjam dauryqom gam dena iga tamo bole une saiqoji so qamu. ²²Ariya degsi sosai. Agi Qotei aqa anjam bei nami endegsib neŋgreŋyeb unu, “Tamo ungasari kalil naŋgo une na naŋgi tonto talq di breinjrobuleqnu.” Qotei a nami anjam degsi marej. Di kiyaya? Iga tamo ungasari Yesus Kristus qa gago areqalo siŋgilateqnum qaji iga na iŋgi bole bole Qotei a nami iga egwa marej qaji di olo oqajqa deqa.

²³Nami iga Kristus qa gago areqalo siŋgilatqa bati brantosaisonaqa dal anjam na iga taqatgesoqnej. Sonaq sonaq ariya bunuqna iga Kristus qa gago areqalo siŋgilatqa bati agi brantej. ²⁴Dal anjam a gago abu bul sosiqa iga Kristus aqa areq joqsi gilej. Yim iga Kristus qa gago areqalo siŋgilatim Qotei na iga tamo bole une saiqoji qa mergwajqa deqa. ²⁵Ariya iga Kristus qa gago areqalo siŋgilatqa bati brantej deqa iga olo dal anjam aqa sorgomq di sqasai. Dal anjam a olo gago abu sqasai dego.

Tamo a Kristus qa aqa areqalo siŋgilatqas gam dena a Qotei aqa aŋgro tiŋtiŋ sqas

²⁶Niŋgi kalil Kristus Yesus qa nuŋgo areqalo siŋgilatosisib a beteryejunub deqa niŋgi Qotei aqa aŋgro tiŋtiŋ unub. ²⁷Niŋgi kalil yanso osib Kristus beteryejunub deqa niŋgi Kristus a gara bul jigsib unub. ²⁸Deqa niŋgi endegsib maraib, “E Juda qaji” o “E Grik tamo” o “E kaŋgal tamo” o “E kaŋgal tamo sai.” o “E tamo” o “E uŋa”. Niŋgi degsib maraib. Niŋgi Kristus Yesus beteryejunub deqa niŋgi kalil tamo qujai bul unub. ²⁹Niŋgi Kristus aqa segi tamo unub deqa niŋgi Abraham aqa aŋgro tiŋtiŋ dego unub. Agi niŋgi segi na iŋgi bole bole Qotei a nami Abraham aqa leŋ naŋgi enjrqajqa marej qaji di oqab.

Kristus aqa wau na iga Qotei aqa aŋgro unum. Deqa iga olo kaŋgal tamo sqasai

4 ¹Ijo anjam agiende. Tamo bei aqa aŋgro matu soqnim bunuqna aqa abu na marim a na aqa iŋgi iŋgi kalil oqas. Ariya a aŋgro kiŋala sosim a aqa abu aqa kaŋgal tamo bul sqas. ²Deqa tamo qudei naŋgi na a taqatoqnaqab. Taqatesoqnaqab bunuqna aqa abu na marim naŋgi a olo taqatqasai. ³Dego kere iga nami aŋgro kiŋilala bul sosimqa bati deqa iga mondor uge uge mandam ti laŋ ti taqatejunub qaji naŋgo sorgomq di soqnem. ⁴Ariya bati Qotei a nami atej qaji di brantonaqa a na aqa ŋjiri Yesus qarinyonaq mandamq aiej. Aisiq aqa ai na ŋambabtonaqa a tamo brantosiqa dal anjam aqa sorgomq di soqnej. ⁵A degyej. Di kiyaya? A na

iga tamo ungasari dal anjam aqa sorgomq di soqnem qaji iga elenjosim awaigimqa iga Qotei aqa angro tintin sqajqa deqa.

⁶Deqa bini ningi Qotei aqa angro tintin unub. Agi a na aqa Njiri aqa Mondor qarinyonaqa a gago are milligiq aiej. Aiej deqa iga Qotei metoqnsim endegsi minjeqnum, “O ni gago Abu.” ⁷Deqa ningi olo kanjal tamo sosai. Ningi Qotei aqa angro tintin unub. Deqa ningi qalieonub, ningi Qotei aqa ingi ingi kalil oqab.

Pol a Galesia Kristen nanngi qa are koba qaleqnu

⁸Nami ningi Qotei qalieosaisosib bati deqa ningi gisan qotei nanngo kanjal tamo bul soqneb. ⁹Ariya bini ningi Qotei bole qalieonub. A ningi qa dego bole qalieqo. Deqa kiyaya ningi olo puluosib mondor uge uge nanngi daurnjrqaqqa are qaleqnu? Kiyaya ningi olo nanngo kanjal tamo bul sqajqa are qaleqnu? Ningi qalie, mondor uge uge nanngi dena ningi aqaryaingwa keresai. ¹⁰Ningi gaigai yori bati kokba unqajqa are qaleqnu. Ningi bai qala bunuj qa ti wasau bunuj qa ti deqa are koba qaleqnu. ¹¹E nunngo kumbra deqa are qalsim deqa e ulaeqnum. Wau kalil e nami nunngo ambleq di yoqnem qaji di lanja ulonaim deqa e ningi qa are koba qaleqnum.

¹²O was qu, e ningi singila na endegsi merngwai. Ningi e bul soqniye. Agi e nami dal anjam aqa sorgomq di sqa uratosim ningi bul soqnem. Sonam bati deqa ningi e kumbra uge bei ebosaiqneb. ¹³Ningi are qaliye. E nami maibonaq deqa e ningi qa bosim Kristus aqa anjam bole utruq na merngem. ¹⁴Bati deqa ijo jejamu singila saiqoji soqnej dena ningi gulube koba oqneb. Ariya ningi deqa e qoreibosai. Ningi e gereibqa asgingosai. Qotei aqa lan angro bei kio Kristus Yesus a segi kio ningi qa bqas di ningi a osib gereiyqab dego kere ningi e osib gereibeb. ¹⁵Bati deqa ningi e qa are tulan boleingonaq e aqaryaibqajqa areboleboleingej. E bole maronum, Qotei na ningi merngej qamu ningi e qa osib nunngo namgala otorosib ebeb qamu. Ariya was qu, nunngo arebolebole di olo qabi unu? ¹⁶E nunngo kumbra qa anjam bole merngeqnum. Ijo kumbra dena e ningi jeu ateqnum e? Sai.

¹⁷Ningi quiye. Jeu tamo nanngi dena ningi walawalaingeqnu. Nanngi ningi aqaryaingwajqa deqa are qalosaieqnu. Ningi na e qoreibosib olo nanngi daurnjrqaqqa deqa are qaloqnsib ningi walawalaingeqnu. ¹⁸O was qu, iga na gago Kristen was nanngi kumbra bole bole enjrqaqqa are qaloqnom di kere. Deqa ningi gaigai kumbra di yoqniye. E ningi ti sqai bati deqa segi sai. Ningi gaigai yoqniye. ¹⁹O ijo angro, ningi quiye. Unja angtrotqa osiq jaqatinyeqnu dego kere e ningi qa are jaqatinbeqnu. Di kiyaya? Ijo areqalo agiende. Kristus a Qotei aqa angro tintin unu dego kere ningi dego Qotei aqa angro tintin soqniye. ²⁰Bole, bini e ningi ti sosai. E ningi ti so qamu e anjam bole ningi merngo qamu. O was qu, e

ningi qa are koba qaleqnum. E qaliesai, e ningi kiersiy aqaryaingit ningi so bole sqab?

Pol a Hagar qa ti Sara qa ti yawo anjam marej

²¹Ningi dal anjam aqa sorgomq di sqajqa are qaleqnum deqa ningi kiyaaq dal anjam geregere poingosai? Ningi na merbiye. ²²Agi Qotei aqa anjam bei nami endegsib nengrenyeb unu. Abraham a angro mel aiyeltej. Bei kanjal uja Hagar na nambabtej. Ariya bei Abraham aqa njaun Sara na nambabtej. Sara a kanjal uja sai. A Abraham aqa njaun bole. ²³Abraham a mandam tamo nanjo kumbra dauryosiq deqa a Hagar wo nerenosib angro qujai Ismael nambabtej. Ariya Qotei a Sara aqa angro Aisak a qa nami qalieosiq deqa Abraham minjej, “Ningi ino njaun Sara wo angrotqab.” Onaqa Qotei aqa anjam di aqa damu brantonaqa Sara a angro qujai Aisak nambabtej. ²⁴E Sara wo Hagar wo nanji aiyel qa yawo anjam bei endegsi merngwai. Nanji aiyel di Qotei aqa anjam namij ti aqa anjam bunuj ti sigitejunub. Hagar a Qotei aqa anjam namij sigitej. Anjam namij di agi Qotei a Sainai manaq di babtej. Hagar aqa lej nanji kanjal tamo unub. ²⁵Hagar a Sainai mana sigitosiq unu. Sainai mana di Arebia sawaq di unu. Hagar a mandam qaji Jerusalem dego sigitosiq unu. Deqa aqa lej kalil nanji Jerusalem ombla kanjal tamo unub. ²⁶Ariya Jerusalem bunuj a lanj goqe di unu. A kanjal uja sai. A gago ai bul. ²⁷Agi Qotei aqa anjam bei nami endegsib nengrenyeb unu, “O uja, ino miligi ugeej. Deqa ni angrotqa keresai. Di unjum, ni areboleboleimem. Ni angro oqajqa jaqatinmosaieqnu. Di unjum, ni are boleimim soqne. Osim ni louoqnsim areboleboleimim kikiqne. Di kiyaaqa? Qotei na ino miligi gereiyetmimqa ni na uja kalil tamo ti unub qaji nanji bunjnsimqa angro tulanj gargakoba oqam.” ²⁸O was qu, uja di agi Sara. Ningi Sara aqa angro Aisak a bulosib unub. Qotei a marnaqa Aisak a nambabtej dego kere ningi dego anjam qujai dena Qotei aqa angro tintinj unub. ²⁹Ariya Abraham a mandam tamo nanjo kumbra dauryosiq deqa a Hagar wo nerenosib angro qujai Ismael nambabtej. Onaqa Ismael a na Sara aqa angro Aisak jeutoqnsiqqa ugeugeiyooqnej. Aisak agi Qotei aqa Mondor aqa singila na nambabtej. Dego kere bini iga Qotei aqa Mondor ti unum deqa jeu tamo nanji na iga dego jeutgoqnsibqa ugeugeiqe qnum. ³⁰Agi Qotei aqa anjam bei nami endegsib nengrenyeb unu, “O Abraham, ni na kanjal uja di aqa angro Ismael wo nanji winjrim jaraiqab. Ino angro Aisak a kanjal uja aqa angro sai. A ino njaun tintinj aqa angro. Deqa ino inji inji kalil a na oqas. Ismael a na ino inji inji oqasai.” ³¹O was qu, iga kanjal uja aqa angro sai. Iga Abraham aqa njaun tintinj aqa angro unum.

Dal anjam na iga olo bunu taqatgwasai

5 ¹Kristus a na iga elenej deqa dal anjam na iga olo bunu taqatgwasai. Deqa ningi singila na tigelosib tamo qudei nanji na ningi olo osib dal anjam aqa sorgomq di atqa laqni saidnjroqniye.

²E Pol e na niŋgi endegsi mernŋit quiye. Niŋgi muluŋ aiqab di Kristus na niŋgi olo aqaryaingwa keresai. ³E na niŋgi muluŋ aiqa mareqnuŋ qaji niŋgi endegsi mernŋwai. Niŋgi muluŋ aiqab di niŋgi dal anjam kalil dego torei dauryekritiye. ⁴Niŋgi qudei mareqnuŋ, “Iga dal anjam dauryqom gam dena Qotei na iga tamo bole une saiqoji qa mergwas.” Niŋgi degsib mareqnuŋ di niŋgi Kristus uratonub. Qotei a niŋgi qa are tulaŋ boleiyeqnu aqa kumbra di dego niŋgi qoreiyonub. ⁵Ariya iga degyosaieqnum. Iga Qotei aqa Mondor aqa siŋgila na Qotei qa gago areqalo siŋgilatoqnsim mondoŋ a na iga tamo bole une saiqoji qa mergwajqa deqa tariŋoqnsim unum. ⁶Tamo a Kristus Yesus beteryesqas di a marqas, iga muluŋ aiqom di laŋa. Iga muluŋ aiqasai di dego laŋa. Ariya iga Kristus qa gago areqalo siŋgilatosim dena iga qalaqalaiyo kumbra dauryoqnuŋ di kumbra bole utru ti.

⁷Nami niŋgi Kristus aqa gam geregere dauryosib walweloqneb. Ariya tamo yai na gam getentetŋonaqa niŋgi olo anjam bole dauryqa urateqnuŋ? ⁸Nuŋgo areqalo niŋgi bini dauryeqnuŋ qaji di bolesai. Qotei agi niŋgi metŋej qaji a na areqalo di niŋgi eŋgosai. ⁹Niŋgi are qaliye. Tamo nangi sum kiŋala oqnsib bem ti bulyeqnaŋ bem tiyekritoqnsiq tulaŋ kobaqujaeqnu. ¹⁰Ariya e niŋgi qa ijo areqalo siŋgilatosim endegsi maronum, Tamo Koba Qotei na niŋgi aqaryaingimqa niŋgi ijo areqalo dauryosib areqalo uge uge di olo uratoqnaŋ. Tamo yai nangi na nuŋgo areqalo niŋaqyetŋwa waueqnuŋ di e qaliesai. Ariya unŋum, tamo nangi di nangi une deqa awai ugedamu oqab.

¹¹O was qu, e tamo nangi muluŋ aiqajqa minjroqnem qamu kiyaqa jeu tamo nangi na e ugeugeibeqnuŋ? E tamo nangi muluŋ aiqajqa minjroqnem qamu jeu tamo nangi na ŋamburbas qa anjam jeutosai qamu. ¹²Tamo nangi nuŋgo areqalo niŋaqyetŋgeqnuŋ qaji nangi muluŋ aiqajqa tulaŋ siŋgilakobaeqnuŋ. Deqa unŋum, nangi nangi segi welum gei dego potosib torei taqal waiyebe.

¹³O was qu, Kristus a na niŋgi eleŋej deqa dal anjam na niŋgi olo bunu taqatŋwasai. Qotei a deqa are qalsiq niŋgi metŋej. Ariya niŋgi endegsib are qalaib, “Iga dal anjam aqa sorgomq di sosai deqa unŋum, iga olo gago areqalo namij dauryosim kumbra uge uge yoqnuŋ.” Niŋgi degsib are qalaib. Niŋgi nuŋgo Kristen was nangi kanŋal tamo bul sosib nangi qalaqalainjroqniye. ¹⁴Anjam qujai bei dego endegsi unu, “Ni ino segi jejamu gereiyeqnum dego kere ni ino was nangi dego degsim geregereinjroqne.” O was qu, anjam qujai dena dal anjam kalil kabutejunu. ¹⁵Ariya niŋgi segi segi ŋiriŋoqnsib qotoqnaib. Qotoqnaŋ di niŋgi koba na uneq aisib padalqab.

Areqalo namij aqa kumbra ti Qotei aqa Mondor Bole aqa kumbra ti

¹⁶Ijo anjam agiende. Qotei aqa Mondor na niŋgi gam osorŋgim aqa kumbra na walweloqniye. Degsib walwelqab di niŋgi nuŋgo areqalo uge

uge namij dauryqasai. ¹⁷Iga qalie, gago areqalo namij na Qotei aqa Mondor jeuteqnu. Qotei aqa Mondor a na kamba dego gago areqalo namij jeuteqnu. Nanġi aiyel jeu jeu unub deqa kumbra bole niŋgi yqajqa arearetŋgeqnu qaji di niŋgi olo yosaieqnu. ¹⁸Ariya niŋgi Qotei aqa Mondor aqa kumbra dauryqab di niŋgi olo dal anjam aqa sorgomq di sqasai.

¹⁹Areqalo namij aqa kumbra di niŋgi qalieonub. Sambala kumbra ti, kumbra jiga ti, kumbra uge uge yqajqa are prugyoqa, ²⁰gisaj qotei qa louoqa, gumanioqa, was bei jeutoqa, ŋiriŋoqa, was bei aqa iŋgi iŋgi qa maulyoqa, minjŋ oqoqa, are ugeoqa, ino segi jejamu qa are qalsim anjam na qotoqa, was nanġi potoaiyeltnjroqa, ²¹ya uysib nanarioqa, alaŋkobaoqa. Areqalo namij aqa kumbra agide. E nami merngem agi olo mernġwai. Tamo kalil kumbra uge deqaji yeqnub qaji nanġi Qotei na osim taqatnrqasai. Osim a nanġo Mandor Koba sqasai dego.

²²Ariya Qotei aqa Mondor na iga kumbra bole endeqaji yqajqa are tigeltetgeqnu. Qalaqalaiyo kumbra dauryoqa, areboleboleiyoga, lawo kumbra yoqa, was nanġi aqaryainjroqnsim kumbra bole bole enjroqa, kumbra bole tiŋtiŋ dauryoqa, ²³lawo na soqa, gago segi jejamu taqatosim areqalo namij dauryqa uratoqa. O was qu, iga kumbra bole deqaji yoqnqom di dal anjam na iga getentgwa keresai. ²⁴Tamo kalil Kristus Yesus beteryejunub qaji nanġi na nanġo areqalo namij ti nanġo are prugnjqajqa kumbra ti kalil ŋamburbasq di qamnab moiej.

²⁵Qotei aqa Mondor na iga ŋambile egej deqa a na gam osorgim iga aqa kumbra na walweloqnqom. ²⁶Iga gago segi ñam laŋa soqtqasai. Iga Kristen tamo qudei nanġo are ugetetnjroqnsim qotoqnqasai. Iga gago was iŋgi koba ti unub qaji nanġi qa are ugeigwasai dego.

Ni iŋgi kie yagwam iŋgi di segi ni olo oqam

6 ¹O was qu, nuŋgo ambleq di tamo bei a une bei atim unsibqa niŋgi Qotei aqa Mondor dauryeqnub qaji niŋgi na tamo di lawo na osib aqa kumbra gereiyetiye. Ariya niŋgi geregere ŋam atsib soqniye. Satan a na niŋgi dego uneq waiŋgimqa niŋgi uloŋo uge. ²Niŋgi na nuŋgo Kristen was nanġi aqaryainjroqnsib nanġo gulube qoboiyetnjroqniye. Degsib qoboiyoqnqab kumbra dena niŋgi Kristus aqa dal anjam keretosib dauryqab. ³Nuŋgo ambleq di tamo bei a marqas, “E ñam koba ti unum.” Ariya a ñam ti sosai. A ñam saiqoji deqa a na aqa segi jejamu gisaŋyo. ⁴Tamo kalil nanġi nanġo segi segi wau geregere peleiyoqnebe. Osib nanġo wau bole kio sai kio di nanġi qalieqab. Tamo a degyqas di a aqa segi kumbra qa areboleboleiyqas. Ariya a aqa segi kumbra ti tamo bei aqa kumbra ti turtosim peleyaiq. ⁵Di kiyaaqa? Tamo kalil nanġi nanġo segi segi kumbra gereiyosib walweloqnqab.

⁶Kristen gate nanġi wauoqnsib Qotei aqa anjam palontosib merngeqnu. Deqa niŋgi na kamba nanġi iŋgi iŋgi qa aqaryainjroqniye.

⁷Niŋgi nuŋgo segi jejamu gisaŋyosib endegsib are qalaib, “Iga Qotei maquiyimqa a gago une unqasai.” O was qu, niŋgi Qotei maquiyqa keresai. Ni iŋgi kie yagwam iŋgi di segi ni olo oqam. ⁸Tamo bei na aqa areqalo namij dauryqas di aqa areqalo namij dena kumbra uge babtqas. Yim a padalqas. Ariya tamo bei a Qotei aqa Mondor aqa kumbra dauryqas di Mondor na a ŋambile yimqa a so bole gaigai sqas. ⁹Deqa iga kumbra bole yoqnqajqa asgigwasai. Iga asgigwasai di bunuqna iga awai bole oqom. ¹⁰Deqa bati soqnimqa iga na tamo kalil naŋgi kumbra bole bole enjroqnqom. Ariya iga na olo Kristus aqa tamo ungasari naŋgi kumbra tulaŋ boledamu enjraqajqa siŋgilaoqnqom.

**Pol a Kristus ŋamburbasq di moiej deqa segi
are qaloqnsiq areboleboleiyeqnu**

¹¹Anjam mutu endi e segi na nenŋrenyonum. E nenŋrenj kokba atelejonum di uniye. ¹²Niŋgi quie. Tamo naŋgi niŋgi muluŋ breiŋgwa siŋgilaeqnu b qaji naŋgi ŋam koba ti sqajqa deqa yeqnub. Naŋgi tamo naŋgi qa ulaoqnsib deqa endegsib are qaleqnu b, “Iga Kristus aqa ŋamburbas qa anjam gago areqaloq di siŋgilatimqa tamo naŋgi di unsib iga ugeugeigaib deqa iga na tamo naŋgi muluŋ breinjroqom.” Naŋgi degsib are qaleqnu b. ¹³Tamo naŋgi muluŋ aieqnu b qaji naŋgi di Qotei aqa dal anjam geregere dauryosaieqnu b. Ariya naŋgi niŋgi muluŋ breiŋgwa are qaleqnu b. Osib dena naŋgi ŋam koba oqajqa deqa. ¹⁴Ariya e ijo segi ŋam soqtqa keresai. E tamo bei aqa ŋam dego soqtqa keresai. E Yesus Kristus aqa ŋam segi soqtqai. A ŋamburbasq di moiej e deqa segi areboleboleibeqnu. Kristus a ŋamburbasq di moiej aqa wau dena mandam qa kumbra kalil ijo areqaloq di unu qaji di moiobuleb. E segi dego ŋamburbasq di moiobulem deqa e olo mandam qa kumbra dauryqa keresai. ¹⁵Iga muluŋ aiqom di laŋa. Iga muluŋ aiqasai di dego laŋa. Ariya Qotei na iga tamo ungasari bunuŋ gereigej di kumbra utru ti. ¹⁶Tamo kalil areqalo di ojsib dauryeqnu b qaji naŋgi qa Qotei a tulaŋ are boleiyqnsim sqas. Osim naŋgo are latetnjroqnqas. Tamo naŋgi di Qotei aqa tamo bole. Naŋgi Israel tamo tiŋtiŋ.

¹⁷Tamo bei na e olo gulube bei ebaiq. Nami jeu tamo naŋgi na e luboqneb. E luboqneb qaji pirigi agi ijo jejamuq di unu. Niŋgi di unsib endegsi poiŋgwas, “Bole, Pol a Yesus aqa wau tamo bole.”

¹⁸O was qu, gago Tamo Koba Yesus Kristus a niŋgi qa are boleiyosim nuŋgo qunuŋ taqatoqneme. Bole.